

Correctievoorschrift HAVO

2024

tijdvak 1

bedrijfseconomie

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 t/m 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen scorepunten afgetrokken. Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één scorepunt afgetrokken tot een maximum van twee scorepunten per opgave.

Indien aan een gevraagde berekening geen eis is toegevoegd ten aanzien van de nauwkeurigheid van de afronding, dan elke juiste manier van afronding goed rekenen.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Opgave 1

1 maximumscore 2

- (1) stijgt 1
- (2) vrijwillig 1

2 maximumscore 2

- EW (eindwaarde) 5 jaar vast, daarna variabel: $20.000 \times 1,011^5 \times 1,002^5$
= 21.336,56 1
- EW 10 jaar vast: $20.000 \times 1,0135^{10} = 22.870,07$
Het verschil in verwachte interestopbrengst bedraagt: $22.870,07 - 21.336,56 = \text{€ } 1.533,51$. 1

of

$$(20.000 \times 1,0135^{10}) - (20.000 \times 1,011^5 \times 1,002^5) = \text{€ } 1.533,51$$

3 maximumscore 1

Voorbeelden van een juist antwoord zijn:

- Er is bij het beleggingsfonds meer kennis (over de risico's) van beleggen.
- De kosten per euro belegd vermogen zijn lager dan bij zelf beleggen.
- Een fonds kan beleggingsrisico's beter spreiden.

Opmerking

'Omdat ze hun werk doen' is geen voorbeeld van een juist antwoord.

4 maximumscore 3

(Beleggen in obligaties is minder risicovol dan beleggen in aandelen, omdat) (drie van de volgende):

- er sprake is van een vaste interest op obligaties en het dividend op aandelen afhankelijk is van het resultaat.
- de koersschommelingen van aandelen groter zijn dan de koersschommelingen van obligaties.
- obligaties (tegen nominale waarde) worden afgelost en aandelen niet.
- bij faillissement obligaties voorrang hebben boven aandelen bij het verdelen van de boedel.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2

5 maximumscore 2

voorzien in (twee van de volgende):

- werkgelegenheid
- belastinginkomsten
- inkomen
- (een bijdrage leveren aan) innovatie

per juist antwoord

1

6 A

7 maximumscore 2

- Een te lage current ratio betekent dat een bedrijf minder goed kan voldoen aan zijn betalingsverplichtingen op korte termijn. 1
- Hierdoor kan het bedrijf failliet gaan (en moet de levering van energie aan huishoudens door een andere energieleverancier worden overgenomen). 1

of

- Als het bedrijf zijn rekeningen niet op tijd betaalt kunnen leveranciers reageren door de toelevering van energie te stoppen / pauzeren, 1
- waardoor het energiebedrijf onvoldoende energie kan leveren / de leveringszekerheid vermindert. 1

8 maximumscore 2

- $€ 0,48 \times 1.000.000 + € 1,50 \times 500.000 + € 0,25 \times 3.000.000 + € 0,80 \times 1.200.000 = € 2.940.000$ 1
- $\frac{2.940.000}{12} = € 245.000$ 1

9 maximumscore 3

$((1.000.000 + 3.000.000) \times € 0,34 + (500.000 + 1.200.000) \times € 1,20) \times (0,85 - 0,73) = € 408.000$

- jaarlijkse afzet elektriciteit: $(1.000.000 + 3.000.000)$ en gas $(500.000 + 1.200.000)$ 1
- juiste prijzen: € 0,34 en € 1,20 1
- geschat volume november: $0,85 - 0,73 = 0,12$ en verwachte uitgaven € 408.000 1

Vraag	Antwoord	Scores
10	maximumscore 1 Liquide middelen: 1.000.000 + 245.000 (vraag 8) – 408.000 (vraag 9) – 140.000 = € 697.000	
11	maximumscore 2 - Current ratio per 31 oktober 2021: $\frac{2.100.000 + 697.000}{2.950.000} = 0,95$ 0,95 < 1,0 (dus Welkom Energie voldoet niet meer aan de eis)	1 1
12	maximumscore 2 - Bij een vast contract kan de (gestegen) inkoopprijs niet worden doorberekend. - Hierdoor zijn de uitgaven groter dan de ontvangsten en kan de onderneming betalingsproblemen / liquiditeitsproblemen krijgen.	1 1
13	maximumscore 3 Voorbeelden van juiste antwoorden zijn: - Klanten moeten een andere leverancier van energie vinden. - Aandeelhouders raken mogelijk ingebracht vermogen kwijt. - Vermogensverschaffers zoals banken moeten leningen afboeken. (Toe)leveranciers raken een klant kwijt / moeten leverancierskrediet afboeken. per stakeholder + gevolg	1

Opgave 3

- 14 **maximumscore 2**
Voorbeelden van juiste antwoorden:
- het veroveren van marktaandeel (met x%)
 - het behalen van een zo groot mogelijke afzet/omzet (met x stuks)
 - het opbouwen van naamsbekendheid (bij x% van de bevolking)
- per juist antwoord
- Opmerking*
Voor 'het behalen van winst' geen scorepunt toekennen.
- 15 **maximumscore 1**
De interestkosten zijn niet afhankelijk van het aantal maaltijdboxen dat wordt verkocht / de afzet.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 1

dekkingsbijdrage per maaltijdbox: $15 + 3,05 - (15 \times 0,53) = 10,10$

17 maximumscore 2

Voorbeeld van een juiste berekening is:

- totale constante kosten per maand zijn:

$$\frac{5.000}{12} + 2.500 \times 0,005 = 429,17$$

1

- $\frac{429,17}{10,10} = 42,49$ dus 43 maaltijdboxen

1

Opmerking

Voor een ontbrekende of onjuiste afronding geen scorepunt toekennen.

18 maximumscore 1

Voorbeeld van een juiste berekening is:

$30 \times 10,10 - 429,17 = \text{€ } 126,17$ nadelig / negatief / -/-

Opgave 4

19 maximumscore 4

	berekeningen	bedrag in €
kosten als gevolg van investering: <i>afschrijvings(kosten)</i>	$\frac{40.000 + 2.000 - 4.200}{84} =$	450
kosten als gevolg van financiering: <i>interest(kosten)</i>	$0,004 \times 42.000 =$	<u>168+</u>
totaal		618

- afschrijvings(kosten) en interest(kosten)

1

- 450

2

- 168 en 618

1

20 maximumscore 2

- Inventaris: $42.000 - 450 = \text{€ } 41.550$

1

- Banklening: $42.000 - (788,75 - 168) = \text{€ } 41.379,25$

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

21 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Te vorderen btw
- Te vorderen omzetbelasting
- Af te dragen btw
- Resultaat voor aftrek van belasting

Opgave 5

22 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

In de functieomschrijving van Evy staat niet dat zij verantwoordelijk is voor:

- de temperatuur in het restaurant.
- de kwaliteit van het eten.

Opmerking

Het antwoord moet te herleiden zijn uit informatiebron 4.

23 maximumscore 1

Arbowet / Arbeidsomstandighedenwet

24 maximumscore 1

- adviesrecht
- initiatiefrecht
- recht op informatie

Opmerking

Alleen met twee juiste antwoorden kan het scorepunt worden toegekend.

25 maximumscore 4

Voorbeelden van juiste berekeningen zijn:

- brutoloon in februari (4 weken): $\frac{1.799,47}{38} \times 32 = 1.515,34$ 1
- eerste week in februari: $\frac{1.515,34}{4} = 378,84$
- eerste week van ziekte (1 wachtdag): $0,70 \times 378,84 \times \frac{3}{4} = 198,89$ 1
- tweede en derde week van ziekte: $2 \times 0,70 \times 378,84 = 530,38$ 1
- totaal: $198,89 + 530,38 + 378,84 = \text{€ } 1.108,11$. Dus het restaurant heeft zich gehouden aan de cao. 1

of

Vraag	Antwoord	Scores
	• brutoloon in februari (4 weken): $\frac{1.799,47}{38} \times 32 = 1.515,34$ • per week in februari: $\frac{1.515,34}{4} = 378,84$	1
	tijdens 3 weken ziekte (1 onbetaalde wachtdag, dus 11 van 12 dagen) : $3 \times 378,84 \times 0,70 \times \frac{11}{12} = 729,27$	2
	• Totaal in februari: $729,27 + 378,84 = \text{€ } 1.108,11$. Dus het restaurant heeft zich gehouden aan de cao.	1

Opmerking

Wanneer een kandidaat door een doorwerkfout bij de conclusie op een hoger loon uitkomt, moet diens conclusie zijn dat het restaurant zich aan de cao heeft gehouden. Anders wordt het laatste scorepunt niet toegekend.

26 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Als zzp'er heeft Evy meer zeggenschap over haar werktijden.
- Het tarief per gewerkt uur als zzp'er is hoger dan het loon per gewerkt uur (in loondienst).

27 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste antwoorden zijn:

- 4.16 vakantiegeld: als zzp'er heeft Evy geen recht op vakantietoeslag.
- 5.1 ontwikkelingsbudget: voor zzp'ers is er geen ontwikkelingsbudget.
- 7.2 doorbetalen van loon bij ziekte: als zzp'er heeft Evy geen recht op loondoorbetaling bij ziekte.

per juist antwoord

1

Opgave 6

28 maximumscore 1

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Negatieve publiciteit treft ook de sponsor.
- Het effect van sponsoring is moeilijk meetbaar.

Opmerking

'Sponsoring brengt hoge kosten met zich mee' is geen voorbeeld van een juist antwoord.

Vraag	Antwoord	Scores
29	maximumscore 2 (1) productbeleid (2) plaatsbeleid (3) prijsbeleid	
	indien drie goed	2
	indien twee goed	1
	indien een of geen goed	0
30	maximumscore 2 • pull-strategie • De marketing van Adidas is gericht op de consument (,waardoor vraag wordt gecreëerd in de webshop / tussenhandel).	1 1

Opmerking

Het tweede scorepunt wordt alleen toegekend als het eerste scorepunt is behaald.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 3 juni te accorderen.

Ook na 3 juni kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Informatiebron 5 Horeca-cao

